
Declaració del CVC sobre la Recuperació del Dret Civil Valencià

Autor: Css. Jurídica i Reglamentària
Aprovació: Ple, 25 novembre 2024

Entre els documents, usualment informes o dictàmens, que elaboren les comissions informatives del Consell Valencià de Cultura per a la seua posterior aprovació en sessió plenària, les declaracions se solen reservar per a fets o qüestions singulars que meresquen la valoració i, si és el cas, el suport o adhesió de la institució.

En el si de la Comissió Jurídica i d'Interpretació Reglamentària del CVC s'ha dut a terme durant els últims mesos una intensa i profunda reflexió sobre el Dret Civil Valencià, que ha sigut assistida per reconeguts i prestigiosos experts en la matèria: José Ramón Xirivella Vila, president de l'Associació de Juristes Valencians; Vicent Garcia Edo, professor titular d'Història del Dret de la Universitat Jaume I i especialista en drets forals de la Corona d'Aragó; Vicente Garrido Mayol, catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat de València i expresident del Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana; Vicente Domínguez Calatayud, registrador de la propietat de Xàbia i expert en Dret Civil Valencià, i Francisco Javier Palao Gil, professor d'Història del Dret i director de la Càtedra Institucional de Dret Foral Valencià.

Entre ells, tot i que no ha faltat un consens sobre la importància de l'assumpte i les indiscutibles raons de justícia històrica que justifiquen la seua reivindicació, no sembla trobar-se una metodologia ni un procediment jurídic compartit per a l'obtenció de l'objectiu. Encara que majoritàriament coincideixen en la complexitat d'aquelles vies que impliquen una reforma de la Constitució.

Un altre escenari jurídic de risc seria legislar sectorialment en l'àmbit autonòmic sobre algun aspecte civil, com ara la successió intestada o el règim matrimonial, que produïra l'efecte d'una impugnació governamental i tinguera com a conseqüència indesitjable un menyscapte de l'Estatut d'Autonomia.

Amb antecedents tan rellevants com Els Furs i la seua aplicació efectiva fins al segle XVIII, els compareixents han sustentat sobre esta base legal la seua argumentació específica i proposen diferents procediments:

1. La reforma de la Constitució afegint un segon paràgraf a la disposició addicional segona: *"La competència legislativa civil de les comunitats autònomes (...) s'estendrà a la recuperació i l'actualització del seu dret privat històric d'acord amb els valors i principis constitucionals."*
2. La transferència de la competència, a l'empara de l'article 150.2 de la Constitució: *"L'Estat podrà transferir o delegar en les comunitats autònomes, mitjançant*

lleis orgànica, facultats corresponents a matèries de titularitat estatal que per la seua pròpia naturalesa siguen susceptibles de transferència o delegació. (...)”. Cal tindre en compte que totes les competències que hui té la Comunitat Valenciana van ser transferides a través de la Llei orgànica 12/1982, LOTRAVA, que es va derogar en 1994 quan estes competències van ser incorporades a l'Estatut d'Autonomia.

3. Iniciar un nou projecte de llei en les Corts Valencianes, com ara la successió intestada o el règim matrimonial, i «provocar» la reacció del Tribunal Constitucional, o convèncer-lo de l'error que va cometre amb les sentències d'inconstitucionalitat (1992 i 2016) de les lleis de Dret Civil Valencià, promovent així un pronunciament favorable.

Altrament, hi ha arguments històrics inqüestionables: el Dret Foral Valencià és el primer dret territorial d'Hispania i el més avançat de la seua època; els Furs són una compilació nova, completa i perfecta, basada en gran part en el *Ius Civilis* de Justinià, que abasta dret civil (dret de successions -testada i *ab intestato*-, econòmic matrimonial, protecció de la dona...), penal i processal, i apareixen per primera vegada en un text legislatiu les aigües jurisdiccionals. A més, totes les poblacions valencianes es van sotmetre a Els Furs, que es van aplicar fins a 1707, quan van ser derogats pels Decrets de Nova Planta després de la guerra de Successió.

La Constitució de 1931 donava la possibilitat a les regions de legislar sobre Dret Civil, i la Constitució de 1978, en l'article 149.1, estableix entre les competències exclusives de l'Estat: “*8é Legislació civil, sense perjudi de la conservació, modificació i desplegament per les comunitats autònomes dels drets civils, forals o especials, allí on existisquen*”. A l'empara d'este article es va transferir la competència a Balears, Aragó, Catalunya, Navarra, Galícia i País Basc per les compilacions de Dret Civil que van fer durant el franquisme, i alhora es va negar a la Comunitat Valenciana perquè el nostre Dret Civil no estava vigent en 1978.

En el mateix sentit, la sentència 88/2016 del Tribunal Constitucional argumenta que «el Decret de Nova Planta promulgat el 29 de juny de 1707 va suposar la definitiva abolicció i derogació dels Furs de València, els quals mai es van recuperar, a diferència del que va ocórrer en altres territoris». Així, esta sentència consolida els efectes de la injusta abolicció foral dictada per un rei absolutista a conseqüència d'una conquesta militar.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana a l'article 7 estableix «El desplegament legislatiu de les competències de la Generalitat procurarà la recuperació dels continguts corresponents dels Furs de l'històric Regne de València en plena harmonia amb la Constitució i amb les exigències de la realitat social i econòmica valenciana (...)». I a la disposició transitòria 3ª recull que «La competència exclusiva sobre el Dret Civil Foral Valencià s'exercirà, per la Generalitat, en els termes establits per este Estatut, a partir de la normativa foral de l'històric Regne de València, que es recupera i actualitza, a l'empara de la Constitució Espanyola.»

Tot i que el Dret Civil Valencià ha estat humiliat en moments diferents, els valors historicopatrimonials delimiten un fet diferencial indiscutible que, simultàniament, obté un consens social generalitzat. El mateix president de la Generalitat en el recent discurs amb motiu de la celebració del Nou d'Octubre, va emfatitzar en les paraules finals la singularitat jurisdiccional valenciana en este sentit; i la necessitat i determinació d'aconseguir-la.

Sensibilitzat i convenientment il·lustrat sobre este tema, el Consell Valencià de Cultura se suma amb esta declaració institucional als esforços de tots aquells que treballen a trobar la solució més adequada per a la recuperació del Dret Civil Valencià i en la busca d'un consens polític que satisfaga l'objectiu comú d'experts i especialistes, en benefici del reconeixement històric del poble valencià i de la seua identitat pròpia.